



PREZIDENT MAKTABLARIDA TA'LIM TARBIYA JARAYONLARINI BOSHQARISHNING ILMIY ASOSLARI VA MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Qaxorova Shahnoza Sunnatillayevna

Navoiy Shahar Prezident maktabi

sahnozakahorova3103@gmail.com

Annotatsiya: Bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimida chuqur islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayonda Prezident maktablari alohida ahamiyat kasb etadi. Prezident maktablarini tashkil etishdan asosiy maqsad — yetuk bilimli, ijodkor, mustaqil fikrlovchi, zamonaviy tafakkurga ega yoshlarni tarbiyalab, ularni jamiyat taraqqiyotiga faol jalb etish, ilg'or tajribalar asosida sifatli ta'lim berish va tarbiya jarayonini samarali yo'lga qo'yishdir. Ushbu muassasalar faoliyatini samarali boshqarish, ilmiy asosda takomillashtirish va zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini yaratish bugunning eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, boshqaruv mexanizmlari, ilmiy asos, innovatsion yondashuv, pedagogik monitoring, zamonaviy texnologiyalar, o'quv dasturlari, strategik rejalashtirish, ochiqlik va shaffoflik, kasbiy rivojlanish.

Ta'lim va tarbiya jarayonlarini boshqarishdagi ilmiy asoslarni o'rganishda metodologik yondashuvlar, ilg'or xorijiy tajribalar va milliy qadriyatlarning uyg'unligi muhim o'rinni egallaydi. Boshqaruv tizimida, ayniqsa, Prezident maktablari uchun boshqaruv madaniyatining yuqori rivojlanishi, har bir ishchi, o'qituvchi va o'quvchining roli va mas'uliyatining aniq belgilanishi hamda boshqaruvda ochiqlik va shaffoflik talab etiladi. Jarayonlarni ilmiy asosda tashkil etish uchun taraqqiyotning asosiy omillari, ya'ni ta'lim sifatini oshirish, o'qituvchilarning malakasini muntazam ravishda takomillashtirish, ta'lim-tarbiya jarayonining raqobatbardosh va zamonaviy bo'lishi, zamonaviy axborot texnologiyalaridan keng foydalanish kabi masalalarga alohida e'tibor qaratilishi



talab etiladi. Prezident maktablarida ta'lim va tarbiyani boshqarishda kompleks yondashuv asosiy negiz bo'lishi zarur. Bu yerda o'quv dasturlarining zamonaviyligi va innovatsionligi mavjud, natijada o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, hayotiy muammolarni mustaqil hal etishga yo'naltirilgan. Ta'lim jarayoniga ilg'or boshqaruv texnologiyalari joriy etilgan: pedagogik monitoring tizimi yo'lga qo'yilgan, baholash va natijalar tahlili ilmiy asoslangan holda olib borilmoqda. Bu esa ta'lim-tarbiya jarayonini organik va uyg'unlashtirilgan boshqaruv orqali olib borish imkonini beradi. Yuqori natijalarga erishish uchun Prezident maktablarida doimiy ilmiy-tadqiqot ishlari amalga oshiriladi, pedagogik monitoring tizimi doimiy takomillashtiriladi, o'qituvchilar hamda o'quvchilar uchun metodik qo'llanmalar ishlab chiqiladi. Ta'limni boshqarishda ilmiy asoslarning tadbiqu, innovatsiyalarni tajribaga keng tadbiqu etish, har tomonlama ochiqlik va adolat prinsiplari bu ta'lim dargohining asosiy tamoyillaridir [1].

Ta'lim va tarbiya jarayonlarini boshqarishda muassasa ma'muriyati, pedagoglar va psixologlarning o'zaro hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Boshqaruv faoliyatini yanada samarali amalga oshirishda, har bir tarkibiy bo'g'inining mas'uliyat darajasi aniq belgilanadi. Bu bilan o'quv dasturlarini joriy etish, monitoring jarayonlarini olib borish, ta'limning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, innovatsion yondashuvlarni izchil va natijali joriy etish imkoniyati yaratiladi. Prezident maktablarida boshqaruv tizimi zamonaviy menedjment tamoyillari asosida shakllanmoqda. Ilmiy-metodik yondashuvlar boshqaruvda yuqori natija ko'rsatmoqda. Boshqaruv jarayonida inson omili, ya'ni o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi, o'quvchining bilimga qiziqishi va ijodiy faoliyati, otalarning hamkorligi yuqori o'rin tutadi. Bu omillar boshqaruvda muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim va tarbiya jarayonlarini boshqarishda asosiy omil sifatida monitoring tizimi va baholash jarayonlariga doimiy alohida e'tibor qaratiladi. Bu tizim orqali ta'lim sifati doimiy nazorat ostiga olinadi, o'quv dasturlarining natijadorligi va samaradorligi doimiy baholab boriladi. O'qituvchilarning faoliyatini muntazam baholash, ularni rag'batlantirish, targ'ibot va tashviqot ishlarini amalga



oshirish, ilg'or tajribalarni keng tatbiq etish, malaka oshirish jarayonlarini tashkil etish ushbu jarayonning ajralmas qismidir. Ta'lim jarayonini boshqarishda zamonaviy texnologiyalar, jumladan, raqamli ta'lim platformalari, onlayn darslar, elektron kundalik va boshqa vositalardan foydalanish jarayonlarni zamonaviylashtirish va optimallashtirish uchun samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Ta'lim-tarbiya jarayonini boshqarishda diagnostika va tahlil ishlari doimiy ravishda olib boriladi, o'quvchilarning individual xususiyatlari, bilim va ko'nikmalarining rivojlanish darajasi muntazam o'rganib boriladi va unga mos yondashuv ishlanadi [2].

Boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish uchun innovatsion yondashuvlar, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish, o'qituvchilar va rahbarlarning malakasini oshirish tizimi, zamonaviy texnologiyalarni samarali tadbiq etish asosiy vazifa bo'lib qolmoqda. Har bir prezident maktabi o'z oldiga yuqori natijalarga erishishni maqsad qilib qo'ygan. Bu natijalarga erishishda boshqaruvni takomillashtirish uchun o'z ichki imkoniyatlaridan samarali foydalanadi. Ta'lim-tarbiya boshqaruvining asosiy komponentlaridan biri bu – ijtimoiy eng muhim qadriyatlarni, zamonaviy tafakkurni, yetakchilik madaniyatini o'quvchilar ongida tarbiyalashdir. Prezident maktablarida ta'lim va tarbiya boshqaruvi doiraviy, ya'ni har bir bosqichda nazorat va tahlil olib borilishi, ishlab chiqilgan natijalarning doimiy qayta ishlanib turilishi natijasida doimiy takomillashib boradi. Bu o'z navbatida, dasturlarning o'z vaqtida va sifatli amalga oshirilishini, oliy maqsadlarga erishishni ta'minlaydi. Ta'lim va tarbiya jarayonlarini boshqarishdagi ilg'or mexanizmlar doirasida, ayniqsa, pedagogik jamoaning ilmiy faoliyati ko'rsatkichlarini baholash, ilg'or o'qituvchilar tajribasini ommalashtirish, ta'lim-tarbiya jarayonining har bir bosqichida ilmiy maslahatlar bera olish, kasbiy va ijtimoiy faollikni oshiruvchi dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirish muhim o'rin tutadi. Prezident maktablarida har bir soha olimlari, pedagoglari, tajribali mutaxassislar faoliyat olib boradi va bu o'zaro hamkorlik yuqori natijalarga olib keladi. Boshqaruvda strategik rejalashtirish va natijaviylik tamoyillari alohida ahamiyat kasb etadi. Rejalashtirish



asosida aniq va rejali maqsadlar belgilanadi, ularni amalga oshirish uchun zarur resurslar safarbar qilinadi. Mavjud resurslardan optimal foydalanish, ma'lumotlarni doimiy tahlil qilish, natijalarni monitoring qilish, ilmiy asosga tayanib qaror qabul qilish boshqaruv jarayonining ajralmas qismidir. Prezident maktablarida har yili yangi o'quv rejasi va dasturlari ishlab chiqiladi, yangilangan metodik qo'llanmalar joriy etiladi, zamonaviy talab va standartlar asosida harakat qilinadi [3].

Ta'lim-tarbiya boshqaruvida manzilli yondashuv, individual o'rganish va har bir o'quvchining qiziqish va ehtiyojlarini hisobga olish bugungi kun uchun dolzarb hisoblanadi. Prezident maktablarida shaxsning har tomonlama rivojlanishiga, ijodiy salohiyati va liderlik fazilatlarini tarbiyalashga katta e'tibor qaratiladi. Shaxsiy yutuqlarning o'z vaqtida rag'batlantirilishi, intellektual va ijtimoiy o'sishni baholash tizimi mavjud. Boshqaruvdagi muhim tamoyillardan biri — ochiqlik va shaffoflik. Ta'lim va tarbiya jarayonida shaffoflik tamoyili hamisha ustunlik qilmoqda. Boshqaruvda barcha jarayonlar oshkora amalga oshiriladi, natijalar va erishilgan yutuqlar ochiq muhokama qilinadi. Ota-onalar, jamoatchilik va manfaatdor tomonlarning fikrlari inobatga olinadi. Bu esa muassasa faoliyatiga ijobiy ta'sir qiladi. Prezident maktablarining ta'lim-tarbiya jarayonlarini boshqarishda innovatsion texnologiyalar, zamonaviy boshqaruv texnikalari, ilg'or yondashuvlar hamda amaliyotda erishilgan natijalardan keng foydalaniladi. Har bir o'quv yilida zamonaviy texnologiyalar, elektron resurslar, onlayn platformalar va virtual sinflardan samarali foydalaniladi. Bu esa ta'lim jarayonining sifat va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ta'lim jarayonini boshqarishning zamonaviy mexanizmlari sifatida to'liq avtomatlashtirilgan monitoring tizimi, o'quvchilarning rivojlanishini doimiy tahlil qilish va natijalarga ko'ra korektsiya qilish tizimi, ilg'or pedagogik innovatsiyalarni tajribaga tatbiq etish, o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi samarali hamkorlik muhitini yaratish bugungi kun talabi hisoblanadi [4].

Ta'lim-tarbiya jarayonlarini boshqarishda xalqaro standartlarga asoslanish, ilg'or tajribalarni amaliyotga joriy etish, o'qituvchilar va o'quvchilarning kasbiy rivojlanishini ta'minlash, ijtimoiy faollik va tashabbuskorlikni rag'batlantirish ham



muhim ahamiyat kasb etadi. Prezident maktablarida yuqori intellektual salohiyatga ega yoshlarni tayyorlash, ularni zamonaviy bilim va ko'nikmalar, mustaqil fikrlash va zamonaviy jamiyat talablariga mos tarbiyalash bosh maqsad qilib belgilangan. Boshqaruv mexanizmlari takomillashtirilganda, pedagogik jamoa o'z faoliyatini aniq va rejalashtirilgan ravishda tashkil qiladi. To'g'ri boshqaruv qarorlari natijasida o'quvchilarning bilim saviyasi, ijtimoiy faolligi va tashabbuskorligi oshadi. Boshqaruv jarayonida erishilgan natijalarni muntazam tahlil qilish, ilmiy asosda boshqaruv usullarini ishlab chiqish, muammolarni zudlik bilan hal etish, ta'lim va tarbiya jarayonini samarali va sifatli tashkil etish imkonini beradi. Prezident maktablarida ta'lim-tarbiya boshqaruvini takomillashtirishda yangi bosqich, ya'ni komplayens boshqaruvi va sifatni nazorat qiluvchi mustaqil bo'limlar faoliyati ham keng yo'lga qo'yilgan. Komplayens boshqaruvining asosiy vazifasi — barcha boshqaruv va ta'lim jarayonlarining qonunchilikka mosligini, ochiqlik va shaffoflik tamoyillarini ta'minlashdan iborat hisoblanadi. Bu tizim ta'lim sifatining yanada yuqori pog'onaga ko'tarilishiga xizmat qiladi [5].

Ta'lim va tarbiya jarayonlarini boshqarishda o'qituvchi va rahbarlarning doimiy o'z ustida ishlashi talab etiladi. Ilmiy-nazariy bilimlarning amaliyotga tatbiq etilishi, doimiy ravishda ilg'or tajribalar o'rganilishi, pedagogik yondashuvlarning zamonaviy elementlari amaliyotda keng qo'llanilishi natijasida Prezident maktablari yetakchi o'quv dargohlari sifatida e'tirof etilmoqda. Ilmiy asosda boshqaruvning takomillashuvi o'z navbatida ta'lim sifatining rivojlanishiga, o'quvchilar shaxsini har tomonlama shakllanishiga, boshqaruv va tarbiya samaradorligining oshishiga olib keladi. Bugungi kunda Prezident maktablari nafaqat o'z o'quvchilari uchun, balki butun respublika ta'lim tizimi uchun ilg'or modelga aylandi. Shunday qilib, Prezident maktablarida ta'lim-tarbiya jarayonlarini boshqarishning ilmiy asoslari va mexanizmlarini doimiy takomillashtirish orqali ta'lim sifati, natijaviyligi, shaffofligi va zamonaviyligi ortib bormoqda [6].

Xulosa:



Xulosa qilib aytganda, Prezident maktablarida ta'lim-tarbiya jarayonlarini boshqarishning ilg'or ilmiy asoslari va zamonaviy mexanizmlarini joriy etish natijasida ta'lim sifati va samaradorligi oshirilmoqda. Boshqaruvning doimiy takomillashtirilishi, ilg'or tajriba va innovatsion yondashuvlarning amaliyotga tatbiq qilinishi, ochiqlik va shaffoflik tamoyillariga amal qilinishi Prezident maktablarini xalqaro standartlarga mos zamonaviy ta'lim muassasasi sifatida shakllanishiga xizmat qilmoqda. Shu tarzda samarali boshqaruv orqali o'quvchilarning intellektual, ma'naviy va kasbiy salohiyati oshiriladi va mamlakat taraqqiyotiga munosib hissa qo'shuvchi yetuk yosh avlod tarbiyalanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdug'aniyev, O. (2020). "Ta'lim-tarbiya tizimini boshqarishda zamonaviy yondashuvlar". Milliy tiklanish, 2(15), 23-29.
2. Ahmedov, M. (2019). "Maktab ta'limi va tarbiyasida innovatsion boshqaruv mexanizmlari". O'zbekiston pedagogiklari, 1(8), 40-47.
3. Aliyev, A. (2021). "Prezident maktablarida ta'lim va tarbiya jarayonida boshqaruv masalalari". Zamonaviy pedagogika, 4(12), 35-42.
4. Botirova, Z. (2022). "Ta'lim tizimini boshqarishda ilg'or tajribalar". Pedagogika ilmi, 5(7), 28-34.
5. Ergasheva, N. (2021). "Ta'lim-tarbiya korxonalarida boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish". Ilm va taraqqiyot, 10(3), 16-23.
6. Karimova, Sh. (2018). "Zamonaviy maktablarda ta'lim jarayonini boshqarishning asosiy tamoyillari". Yangi O'zbekiston maktabi, 2(5), 51-56.
7. Qosimov, R. (2017). "Ta'lim jarayonini boshqarishda innovatsion mohiyat va mexanizmlar". Fan va taraqqiyot, 7(1), 60-67.